

**พรรคการเมืองไทยกับการควบคุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัด
: ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพรรคประชาธิปไตยกับพรรคชาติไทย**

ร้อยตำรวจเอก ขวัญชาติ วงศ์จรุญญ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2539

ISBN 974-634-190-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 17514.861

THAI POLITICAL PARTIES AND THE CONTROL MECHANISM OF THEIR MPs :
A COMPARATIVE STUDY OF THE DEMOCRAT PARTY AND CHARTTHAI PARTY

POL. CAPT. KWANCHART WONGKAJONPAIBUL

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

1996

ISBN 974-634-190-1

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

วิชาชาติ วงศ์จรโพธิ์, ร.ต.อ. : พรรคการเมืองไทยกับการควบคุมสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรในสังกัด : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพรรคประชาธิปัตย์กับพรรคชาติไทย (THAI
POLITICAL PARTIES AND THE CONTROL MECHANISM OF THEIR MPs. : A
COMPARATIVE STUDY OF THE DEMOCRAT PARTY AND THE CHARTTHAI PARTY)

อ.ที่ปรึกษา ผศ.ดร.ไชยันต์ ไชยพร, 181 หน้า. ISBN 974-634-190-1

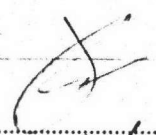
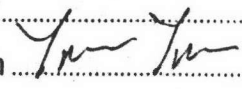
การศึกษาเรื่องพรรคการเมืองไทยกับการควบคุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัด

ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพรรคประชาธิปัตย์กับพรรคชาติไทยเป็นการศึกษาวิจัยเอกสาร

(Documentary research) และวิจัยโดยการสัมภาษณ์ (Deep Interviews)

สมมุติฐานในการวิจัยคือ พรรคการเมืองไทยไม่มีกลไกที่มีประสิทธิภาพต่อการควบคุม
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัด แม้ผู้นำพรรคฯ จะมีความสัมพันธ์ส่วนตัวเพื่อการควบคุมอย่างได้ผล
การวิจัยครั้งนี้พบว่าทั้งพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ต่างประสบผลสำเร็จในการควบคุม
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์มีการควบคุมโดยการใช้อิทธิพล ระบือชอบ ช้อบังลับ เป็น
ตัวควบคุม ส่วนพรรคชาติไทยมีการ ควบคุม โดยอาศัยระบบอุปถัมภ์และความสัมพันธ์ส่วนตัวในการ
ควบคุม คณะกรรมการประสานงานของทั้งสองพรรคไม่ได้มีบทบาทในการควบคุม มีบทบาทแค่การ
ประสานงานเมตติของพรรคเท่านั้น

ภาควิชา การปกครอง
สาขาวิชา การปกครอง
ปีการศึกษา 2538

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม

##C531915 : MAJOR GOVERNMENT
KEY WORD: PARTIES, CONTROL, MPs.

KWANCHART WONGKAJONPAIBUL : THAI POLITICAL PARTIES AND THE
CONTROL MECHANISM OF THEIR MPs : A COMPARATIVE STUDY OF THE
DEMOCRAT PARTY AND THE CHARTTHAI PARTY, THESIS ADVISOR : ASST. PROF.
CHAIYAN CHAIYAPORN, Ph.D. 181 pp. ISBN 974-634-190-1

The study of Thai political parties and the control mechanism of
their MPs : a comparative study of the Democrat party and Chartthai
party is a documentary and interview research.

The research hypothesis is that Thai parties have not an
effective mechanism to control their MPs. But the leader of the
parties used their personal relationship for an effective control.

The research found out that both Democrat party and Chartthai
party were successful in controlling their MPs. Democrat party used
their rules, and Chartthai party used patron-client and personal
relationship for their control. And the members of the commissions
of the two parties have not had any roles in controlling, but taken
part in coordinating the enforcement of party's resolution.

ภาควิชา การปกครอง.....

สาขาวิชา การปกครอง.....

ปีการศึกษา 2538.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือและแนะนำจาก ผศ.ดร.ไชยันต์ ไชยพร อาจารย์ที่ปรึกษา นอกจากนี้ยังได้รับความสะดวกในการค้นข้อมูลจากเจ้าหน้าที่สำนักงานพรรคชาติไทย เจ้าหน้าที่สำนักงานพรรคประชาธิปไตย เจ้าหน้าที่ห้องสมุดรัฐสภา และการอำนวยความสะดวกจากนายตำรวจติดตามรัฐมนตรี และเจ้าหน้าที่หน้าห้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเข้าสัมภาษณ์ จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

และเหนือสิ่งอื่นใด ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ผู้มีพระคุณและคอยเป็นกำลังใจแก่ข้าพเจ้ามาโดยตลอด

ร้อยตำรวจเอก ขวัญชาติ วงศ์จรโพธิ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทที่	
1. บทนำ	1
สภาพปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
สมมุติฐานของการวิจัย	4
ขอบเขตการศึกษา	4
วิธีการดำเนินการวิจัย	5
นิยามความหมาย	5
ข้อจำกัดและอุปสรรคในการเก็บข้อมูล	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
การนำเสนอวิทยานิพนธ์	7
2. แนวความคิดและทฤษฎีที่เข้าในการวิจัย	10
ความหมายของพรรคการเมือง	10
ทฤษฎีกำเนิดพรรคการเมือง	10
ทฤษฎีผู้นำ	14
ประเภทและลักษณะของผู้นำ	16
ความเป็นผู้นำโดยพิจารณาจากลักษณะและวิธีการทำงาน	17
คุณสมบัติผู้นำ	19
ทฤษฎีชนชั้นผู้นำ	23

ชนชั้นนำกับโครงสร้างสังคมไทย	27
แนวความคิดเกี่ยวกับผู้อุปถัมภ์และลูกน้อง	29
พรรคการเมืองไทยกับความสัมพันธ์ในสังคมไทย	33
3. เปรียบเทียบพรรคประชาธิปัตย์กับพรรคชาติไทย	38
พรรคประชาธิปัตย์	
ความเป็นมาของพรรคประชาธิปัตย์	38
องค์ประกอบของพรรคประชาธิปัตย์	40
การดำเนินงานของพรรคประชาธิปัตย์	42
พรรคชาติไทย	
ความเป็นมาของพรรคชาติไทย	47
ฐานเศรษฐกิจของพรรคชาติไทย	51
การดำเนินงานของพรรคชาติไทย	53
เปรียบเทียบการกำเนิดของพรรคประชาธิปัตย์กับพรรคชาติไทย	58
เปรียบเทียบหลักการหรืออุดมการณ์การก่อตั้งพรรค	59
เปรียบเทียบสมาชิกของพรรคประชาธิปัตย์กับพรรคชาติไทย	60
เปรียบเทียบบทบาททางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์กับพรรคชาติไทย	72
4. วิเคราะห์การควบคุมด้วยกรอบกฎหมาย	74
ประชากรของสมาชิก	75
คุณสมบัติของการเข้าเป็นสมาชิก	77
การเข้าเป็นสมาชิก	80
การขาดจากการเป็นสมาชิกภาพ	85
ที่ประชุมใหญ่พรรค	90
การเรียกประชุมใหญ่พรรค	93
การคัดเลือกคณะกรรมการบริหารพรรค	95

สาขาพรรค	102
การแต่งตั้งบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง	106
5. วิเคราะห์การควบคุมด้วยความสัมพันธ์ส่วนตัว	114
พรรคประชาธิปัตย์	
คุณลักษณะเด่นของพรรคประชาธิปัตย์ เรื่องวัฒนธรรมองค์กร	115
การเลือกสรรบุคคลลงสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรค	116
การคัดเลือกคณะกรรมการบริหารพรรค	120
การจัดลำดับชั้นเพื่อกำหนดควบคุม	121
การควบคุมด้วยคณะกรรมการประสานงาน (Whip)	123
บทบาทของหัวหน้าพรรคในการควบคุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	128
การเลือกสรรบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง	130
เงินกับการควบคุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	133
พรรคชาติไทย	
คุณลักษณะเด่นของพรรคชาติไทย เรื่องของกลุ่มภายในพรรค	138
การควบคุมด้วยความสัมพันธ์ส่วนตัว	140
กลุ่มกับการควบคุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	143
การเลือกสรรบุคคลลงสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรค	146
คณะกรรมการบริหารพรรคกับการควบคุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	149
บทบาทของหัวหน้าพรรคในการควบคุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	152
การควบคุมด้วยคณะกรรมการประสานงาน (WHIP)	153
การเลือกสรรบุคคลเข้ารับตำแหน่งทางการเมือง	157
การควบคุมด้วยการตอบแทนตำแหน่งทางการเมือง	158
6. สรุปการวิจัย	162
ข้อเสนอแนะ	172

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	แสดงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งระหว่างปี พ.ศ. 2518-2538 เปรียบเทียบระหว่างพรรคประชาธิปัตย์กับพรรคชาติไทย...	61
ตารางที่ 2	แสดงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคประชาธิปัตย์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522-2538 โดยแยกตามภาค	62
ตารางที่ 3	แสดงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคชาติไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522-2538 โดยแยกตามภาค	63
ตารางที่ 4	แสดงจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน	66
ตารางที่ 5	แสดงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในปี พ.ศ.2538 แยกตามอาชีพ เปรียบเทียบระหว่างพรรคประชาธิปัตย์กับพรรคชาติไทย	69
ตารางที่ 6	แสดงการเปรียบเทียบการดำเนินงานทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์ กับพรรคชาติไทย	71
ตารางที่ 7	แสดงคุณสมบัติของสมาชิกพรรคแต่ละประเภทเปรียบเทียบระหว่างพรรค ประชาธิปัตย์กับพรรคชาติไทย	79
ตารางที่ 8	แสดงขั้นตอนการคัดเลือกสมาชิกพรรคเปรียบเทียบระหว่างพรรคประชาธิปัตย์ กับพรรคชาติไทย	84
ตารางที่ 9	แสดงองค์ประกอบของที่ประชุมใหญ่เปรียบเทียบระหว่างพรรคประชาธิปัตย์ กับพรรคชาติไทย	92
ตารางที่ 10	แสดงข้อกำหนดในการประชุมใหญ่เปรียบเทียบระหว่างพรรคประชาธิปัตย์ กับพรรคชาติไทย	95
ตารางที่ 11	แสดงการคัดเลือกคณะกรรมการบริหารพรรคในที่ประชุมใหญ่เปรียบเทียบ ระหว่างพรรคประชาธิปัตย์กับพรรคชาติไทย	100
ตารางที่ 12	แสดงการเปรียบเทียบสาขาพรรคของพรรคการเมืองไทย	105

ตารางที่ 13	แสดงการคัดเลือกผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเปรียบเทียบระหว่างพรรค ประชาธิปัตย์กับพรรคชาติไทย	109
กราฟที่ 1	กราฟเส้นเปรียบเทียบจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคชาติไทยกับ กับพรรคประชาธิปัตย์ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2522-2538 โดยแยกตามภาค	65
กราฟที่ 2	กราฟเส้นเปรียบเทียบจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคชาติไทยกับ กับพรรคประชาธิปัตย์ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2522-2538 โดยแยกตามภาค	65
กราฟที่ 3	กราฟวงกลมแสดงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคประชาธิปัตย์ ในการเลือกตั้งเมื่อ 2 กรกฎาคม 2538 โดยแยกตามภาค	66
กราฟที่ 4	กราฟวงกลมแสดงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคชาติไทย ในการเลือกตั้งเมื่อ 2 กรกฎาคม 2538 โดยแยกตามภาค	66
กราฟที่ 5	กราฟวงกลมแสดงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคประชาธิปัตย์ ในการเลือกตั้งเมื่อ 2 กรกฎาคม 2538 โดยแยกตามอาชีพ	70
กราฟที่ 6	กราฟวงกลมแสดงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคชาติไทย ในการเลือกตั้งเมื่อ 2 กรกฎาคม 2538 โดยแยกตามอาชีพ	70
รายการอ้างอิง	176
ประวัติผู้เขียน	181